

TOBY MUSE

KILO

**ŽIVOT A SMŘ V TAJNOM SVETE
KOKAÍNOVÝCH KARTELOV**

AKTUELL

Toby Muse
Kilo

KILO

ŽIVOT A SMŘ V TAJNOM SVETE
KOKAÍNOVÝCH KARTELOV

TOBY MUSE

AKTUELL

Dielo je autorsky chránené. Všetky práva, najmä rozmnožovať a rozširovať, rovnako ako právo prekladu, sú vyhradené. Žiadna časť tohto diela sa nesmie bez písomného súhlasu majiteľa autorských práv reprodukovať, spracovávať, rozmnožovať alebo rozširovať vo forme fotokópií, mikrofilmov alebo iných metód použitia elektronických systémov ukladania do pamäte.

Toby Muse: Kilo

Z anglického originálu KILO, ktorý vydalo vydavateľstvo HarperCollins Publishers, New York, USA.

Copyright © 2020 by Toby Muse

All rights reserved.

Všetky práva vyhradené.

Translation © Lucia Hrabětová Hitková 2021

Redakčne upravila: Katarína Vilhanová

Cover design © Ploy Siripant

Cover photograph © Azer Merz/Shutterstock

Sadzba a zalomenie: Samuel Ryba

Tlač: FINIDR, s.r.o., Český Těšín, Česká republika

Vydal AKTUELL vydavateľstvo, s. r. o., Bratislava, Slovenská republika

Slovak edition © AKTUELL 2021

ISBN 978-80-89873-23-4

Mojej mame, ktorá ma dotlačila k napísaniu tejto knihy.
A Monice, ktorá mi ju pomohla dokončiť.

OBSAH

Poznámka autora.....	9
Prológ: September.....	11
Prvá kapitola: Krajina bleskov.....	21
Druhá kapitola: La Gabarra, Gomora.....	49
Tretia kapitola: Sizyfos na kokových plantážach.....	73
Štvrtá kapitola: Koka kradne mestám dušu.....	93
Piata kapitola: Narkobaróni a história kokaínu.....	101
Šiesta kapitola: Gangy.....	119
Siedma kapitola: Panna Mária, patrónka vrahov.....	137
Ôsma kapitola: Kápo.....	167
Deviata kapitola: Lov šelmy.....	197
Desiata kapitola: Zabiť Shadow.....	213
Jedenásta kapitola: Pohrebisko kokaínu.....	221
Dvanásta kapitola: Medzi žralokmi.....	239
Trinásta kapitola: Prázdnota.....	271
Epilóg: Koniec (Žiadny neexistuje.).....	283
Podakovanie.....	291
Obrázková príloha.....	295

POZNÁMKA AUTORA

Kvôli ochrane boli v celej knihe použité fiktívne mená. Ľudia z podsvetia súhlasili s rozhovorom len pod podmienkou, že ich mená budú zmenené a v žiadnom prípade ich nebude možné identifikovať.

PROLÓG: SEPTEMBER 2016

MIER! MIER! MIER!

O toto slovo ste zakopávali doslova na každom kroku. Ľudia nehovorili o ničom inom a na nič iné nemysleli. A že toto nádherné slovo „mier“ mali na perách a v myšliach muži a ženy so samopalmi AK-47, „teroristi“, ako ich videl celý svet... to bolo jednoducho úžasné. Polstoročie nekonečných bojov sa malo čoskoro skončiť, niečo, čo by si mnohí z nás v Kolumbii nikdy neboli pomysleli, že jedného dňa zažijú.

A tak sme tam stáli, zhromaždení uprostred kolumbijského ničoho, počas desiatej konferencie organizovanej Revolučnými ozbrojenými silami Kolumbie, FARC (*Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia*). Viac než dvetisíc geríl celé týždne pochodovalo so samopalmi na pleci cez zahmlené vrchy hôr a vlhké džungle, aby sa sem dostali. Prišli sem, aby hlasovali, či s kolumbijským štátom uzavrú mierovú dohodu.

FARC boli najväčšia a najvražednejšia povstalecká armáda v celej Amerike. Viac ako päť desaťročí tvrdo bojovala proti kolumbijskému štátu, americkým špiónom a vojenským poradcami, čo bolo najdlhšie trvajúce povstanie v dejinách ľudstva. Jej cieľ: násilný odboj za zavedenie marxisticko-leninskej diktatúry proletariátu. V tejto občianskej vojne padlo viac než dvestotisíc ľudí. Povstalcov financoval hlavne kokaínový priemysel.

Vyjednávači z FARC-u strávili štyri roky doťahovaním sa s vládnym tímom o každú bodku, čiarku či slovo v dvestodeväťdesiatosedemstranovom dokumente. Výsledok? Detailne spracovaný

plán novej Kolumbie, toľko potrebná mierová dohoda a investovanie do rozvoja vidieka, vzdelania, sociálnej politiky, ako aj budovania ciest a mostov. (Samotný fakt, že štát potreboval, aby ho do poskytovania základných služieb dotlačili násilníci povstalci, ukazuje, v akom spustošenom stave sa nachádzali kolumbijské vidiecke oblasti.) A uprostred celej tejto vízie bol plán ukončiť kokaínový priemysel, pre ktorý bola Kolumbia taká zničená.

V obrovskej kokaínovej produkcii zohrávali FARC jednu z kľúčových úloh. Obchodovali nielen s farmármi pestujúcimi tieto plodiny, ale aj s kartelmi a pašerákmi, ktorí sa starali o ich exportovanie. Aby mohli rásť a rozširovať svoj krvavý cieľ v podobe násilnej revolúcie, potrebovali stovky miliónov. Na revanš ochraňovali kokové plantáže, koku, z ktorej sa vyrába kokaín. Chystaná dohoda mala všetko ukončiť. Ak by sa FARC stiahli z obchodu s kokaínom, kolumbijská krajina by získala jedinečnú šancu vyhubiť koku a ukončiť obchod s drogami, ktorý ju sužoval posledné štyri desaťročia.

Teraz tu stáli stovky reportérov z celého sveta a sledovali, čo povstalci urobia. Ak by hlasovali za, odložili by svoje zbrane. Stali by sa z nich civilisti, ktorí ukončia vojnu začatú ich starými otcami. A ak budú hlasovať proti? Potom násilie zažije aj ďalšia generácia.

Bol som jedným z nich. Reportér dúfajúci, že uvidí, ako sa jeho adoptívny domov chyť šance žiť v mieri. Pätnásť rokov som prinášal reportáže o nikdy sa nekončiacich vojnách kolumbijského kokaínového priemyslu a počas tohto krviprelievania som získal, ale aj prišiel o mnohých priateľov. Videl som priveľa ľudí, ktorých kokaín zlákal a skorumpoval, priveľa detí z chudobných špinavých štvrtí, ktoré zomreli úplne zbytočne, a priveľa tých, ktorých násilie zmenilo na monštrá. Dúfal som, že táto mierová dohoda bude začiatkom konca kokaínového priemyslu v krajine. A nebol som sám.

S rovnakými nádejami to sledovali aj milióny ďalších. Títo povstalci nás nemohli sklamať. Kolumbia si zaslúžila mier. Vo

vzduchu sme cítili, že sa bude prepisovať história. Vravela nám to zem: na okamih sa zastav, nadýchni sa, pred očami sa ti zmenia dejiny.

KONFERENCIA TRVALA DESAŤ DNÍ a konala sa na planinách Yari. Od hlavného mesta sú vzdialené približne tristo kilometrov, ale je to dvadsaťštyrihodinová náročná cesta cez pochmúrne horské priesmyky a koľaje plné blata, ktoré motorky pohltia ako nič. V džungli obklopujúcej tieto otvorené planiny založili gerily šesť táborov pre tisícky svojich členov. Postavili *cambuches*, prístrešky z dlhého tenkého dreva s čiernymi igelitmi namiesto strechy a vyvýšenými posteľami, aby sa do nich počas hmlistých rán nedostalo nespočetné množstvo hadov hľadajúcich ľudské teplo. Muži či ženy, všetci sme sa kúpali v tmavých vodách chladnej rieky.

Povstalecká armáda postavila obrovské stany, v ktorých sme počas dňa debatovali o mierovom procese a neskôr popíjali pivo. Povstalci vo svojich maskáčových uniformách mali samopaly vždy poruke. Reportéri sa fotili s ich najvyššími veliteľmi, ktorí boli v Kolumbii rovnako slávni ako popové hviezdy. Štát vypísal na ústredných predstaviteľov gerily päťmiliónové odmeny. Mnohých z nich žiadali americké súdy za pašovanie kokaínu a únos občanov Spojených štátov. Ale na tomto mieste veselo pili pivo a žartovali, presvedčení, že sú pánmi tejto divočiny. Nad nami viali obrovské vlajky s logom FARC-u dvomi prekríženými AK-47 pod otvorenou knihou (symbolizujúcou oddanosť členov gerily násilnej revolúcii a sebvzdelávaniu).

Bolo načase stretnúť starých známych z bojiska. Ženy a muži zo Šiesteho frontu FARC-u po mne a po ďalších civilistoch v predchádzajúcich rokoch pálili mínometmi. Ale keď sme sa s Osemnástym frontom uhýbali ozbrojeným patrolám a útočili na helikoptéry, správali sa ku mne vo svojom tajnom povstaleckom tábore ako k čestnému hosťovi. Kunta Kinte, členka gerily, mi raz povedala: „Ak chceš zažiť čudné veci, choď do vojny. V nej uvidíš všeličo.“

Členka gerily si ku mne prisadla. Oči mala veľké a tmavé, spod červenej baretky s Che Guevarom jej padali dlhé čierne vlasy. Ako všetci povstalci, aj ona bola vycvičená, aby začala kedykoľvek strieľať. FARC boli jedna z mála povstaleckých skupín, ktoré nechali ženy bojovať v prvej línii. Položila si samopal do lona a odchlipla si piva. Nechty namalované na červeno, modro, žltó ako malé kolumbijské vlajočky. Mala v sebe kolumbijskú hrdosť a hlavu držala vzpriamene.

„Vieš mi povedať... aký je to pocit? Aké je žiť... v mieri?“

Mier! To je predsa jasné, nie? Mier je vtedy, ak neexistuje vojna. Ale potom si spomeniem, ako sa ma ľudia pýtali: Aké je žiť vo vojne? Je to niečo viac, než len to, že v nej nie je mier.

Vyzerala na dvadsaťpäť. Nikdy nepoznala nič iné ako vojnu; teror, nenávisť a zúrivý boj. Všetci v Kolumbii sa museli naučiť žiť v mieri. V tejto vojne zomreli státisíce ľudí. Milióny ušli. Kolumbia sa stala miestom s najvyšším počtom únosov na celom svete. Najväčším porušovateľom ľudských práv na západnej pologuli. A prečo? Pre vojnu, ktorá už dávno stratila akúkoľvek česť či zmysel.

Samotné planiny Yari boli miestom, na ktorom sa vojna odohrávala už celé desaťročia. Vojaci, povstalci, smrtiace komandá, kokaínové kartely: všetci vraždili a pochovávali svojich mŕtvych na týchto opustených planinách džungle.

Na ozrutánskom pódiu veľkom ako štadión, ktoré postavili povstalci, sa každú noc konali hlasné koncerty salsy. Tancovali sme s nimi pod blikajúcimi červeno-modrými svetlami. Dokonca aj vo svojich maskáčových uniformách a gumákoch po kolena sa vlnili a tancovali so všetkou gráciou.

Navzájom sa na seba pozerali očami plnými lásky a žiadosti. Konferenciu FARC-u pokrstili dostatočne. Neskôr zožnú bohatú úrodu novorodencov – budú ich nazývať deťmi mieru. Mala sa zrodiť nová krajina. Áno, čakali ju problémy, ale boli by ničím v porovnaní s tým, čo už táto zem prežila. Bol to nový pocit; niečo, čo som v Kolumbii ešte nevidel: optimizmus. Plány krajšej budúcnosti. Spoliehanie sa na to, že všetko bude dobré.

A mierový proces sa už začínal vyplácať – vďaka prímeriu medzi FARC-om a vládou klesli úmrtia spojené s občianskou vojnou skoro na nulu. Vojenská nemocnica bola takmer prázdna; počet prijatých pacientov sa v priebehu piatich rokov znížil o deväťdesiatšesť percent.

Južná Amerika potrebovala dobré správy; kontinent stagnoval. Susedná Venezuela kolabovala. Kedysi krajina bohatá na ropu sa vinou zlého riadenia a korupcie potápala. Jej obyvatelia hladovali a zomierali pre nedostatočnú zdravotnú starostlivosť. Milióny ľudí doslova zutekali z krajiny v snahe zabezpečiť si lepší život tu v Kolumbii.

Za všetkým tým optimizmom stála nevyslovená skutočnosť, že sa konečne vyrieši problém s kokaínom; všetci vedeli, že kým tu bude kokaín, Kolumbia nikdy nespozná mier. Kokaín, príťažlivá droga. Šampanské medzi narkotikami, droga bohatých a tých, ktorí by nimi chceli byť. Po marihuane druhá najobľúbenejšia droga na svete. Exkluzívna a promiskuitná. Kokaín znamená prachy. Užívali ho newyorskí a londýnski bankári v osemdesiatych rokoch aj ruskí oligarchovia v rokoch deväťdesiatych. Teraz sa kolumbijskí pašeráci zameriavajú na nových čínskych podnikateľov. Nič neutvrdí mladého milionára počas piatkovej noci o úspechu v podnikaní viac ako niekoľko gramov kokaínu vo vrecku navyše.

Vojna proti drogám je odsúdená na neúspech a svet to vie. Prezident Nixon ju vyhlásil ešte v roku 1971. Od sedemdesiatych rokov sa Kolumbia snažila vyhubiť kokaín s pomocou amerických vojenských expertov a miliardovej finančnej pomoci. A výsledok? Viac kokaínu než kedykoľvek predtým. Bývalý kolumbijský prezident Juan Manuel Santos sa pokúšal úprimne porozprávať o kokaíne so zvyškom sveta. Povedal, že vojna proti drogám je ako jazdiť na stacionárnom bicykli. „Zo všetkých síl sa snažíme a potíme a potom sa pozrieme napravo a naľavo a zistíme, že sme sa nepohli z miesta; obchod s drogami pokračuje.“ Svet mu odpovedal trápny tichom.

FARC vstúpili do obchodu s kokaínom tým, že ochraňovali kokové plantáže. Spočiatku „zdaňovali“ predaj tejto drogy na

svojom území. Postupne začali drogu aj vyvážať. Keď v deväťdesiatych rokoch po páde sovietskeho komunizmu partizánske hnutia v celej Latinskej Amerike upadali, FARC boli silnejšie než kedykoľvek predtým. Zbohatli a kokaín získal svojho osobného strážcu; armádu, ktorá ho ochraňovala.

Teraz, keď bol mier na dosah, množstvo koky vzrástlo raketovým tempom. Vláda pozastavila fumigovanie koky z lietadiel, ktoré dokázalo zničiť stovky akrov kríkov denne. A povstalci prisľúbili svojim stúpencom na vidieku: „Zasadte viac koky, pretože keď uzavrieme mier, čím viac koky zasejete, tým väčšiu povojnovú pomoc získate od vlády.“

Ako sa FARC pripravovali na nový legálny život, hovorilo sa, že rýchlo predávali posledné zásoby kokaínu, skôr ako zložia zbrane. Posledná šanca získať miliardy z kokaínového predaja. Bolo to pochopiteľné, no vysádzali semená veľmi trpkkej úrody.

Ak by FARC zložili zbrane, kto by prebral teritórium, ktoré celé desaťročia ovládali? Keby sa to dialo v akejkoľvek inej krajine, odpoveď by bola zrejmá – vláda. A presne to bolo plánom. Teoreticky. Ale Kolumbia nie je ako iné krajiny. Počas celej svojej histórie bola Kolumbia pre vládu prítvrdým orieškom. Krajina s príliš hustými džungľami a príliš rozsiahlymi pohoriami, aby ju dámy a páni z hlavného mesta dokázali niekedy skrotiť. Na väčšine kolumbijského územia štát existuje len navonok; na všetkých tých hektároch plných rekordného množstva koky. Ak nad ním neprevezme moc štát, potom to urobia nepriatelia FARC-u: kartely a narkomilície. A budú sa navzájom vraždiť, aby tieto územia ovládli a uchmatli si z ich bohatstva svoj podiel. Mohlo by dôjsť k novému krviprelievaniu.

Bol to hororový scenár, ktorý by pokazil celý tento historický okamih.

Skutočnosť však bola úplne iná.

Namiesto toho, aby september roku 2016 začal úplne nový príbeh, len otočil list inej kapitoly v tom starom. Dohodu s veľkou slávou podpísali členovia gerily, lídri, oficiálni predstavitelia vlády, ako aj novinári. No tento mier, ktorý prišiel s najlepšimi

úmyslami a nefalšovanými zrnkami nádeje, surovo zničili skôr, ako sa začal. Bol to mier, ktorý vrhol krajinu do chaosu.

Po podpísaní dohody FARC odišli z kokaínového priemyslu, čo spôsobilo najväčší otras tohto priemyslu od smrti Pabla Escobara ešte v roku 1993. Jediný, kto zmeškal príležitosť zvrátiť tok udalostí v kokaínovej vojne, bola kolumbijská vláda. Neprebrala kontrolu nad kokovými plantážami, nepodporila farmárov, aby sa vzdali pestovania koky, ani nijako nezaplnila prázdne miesto po FARC-e – práve naopak. Územie kedysi kontrolované FARC-om si nárokovali narkomilície – po zuby ozbrojení muži a ženy v uniformách rozhodnutí vyrábať a exportovať kokaín. Kým bojovali o kontrolu nad kokou, ktorej kedysi pomáhali rásť samotné FARC, spustilo sa nové kolo násilia. Neozbrojení bojovníci FARC-u, smelí muži a ženy, ktorí zložili svoje zbrane pre novú Kolumbiu, boli povraždení. Niektorí z nich sa vykašľali na mierový proces a vytvorili rôzne odpadlicke skupiny, aby naďalej bojovali a pašovali kokaín. Vidiek, najviac dotlčený vojnou, na kolenách prosil vládu, aby naplno implementovala mierovú dohodu a ochránila krajinu. Ako kartely a narkomilície pochodovali krajinou, aby prebrali kontrolu nad ďalšími teritóriami, popravovali stovky ľudskoprávných aktivistov a sociálnych lídrov. Vízia získaných miliárd dodávala týmto milíciám a kartelom viac sily a moci. Odrazu sa Kolumbia ocitla späť na začiatku, až na to, že teraz tu boli noví majstri kokaínu a násilia; rozdrobenejšie skupiny hráčov, krutejšie a odhodlanejšie vidieť, ako kokaínová produkcia rastie, tak ako to nerobili ani FARC. Tento mier bude veľmi krvavý.

Mierový proces priniesol rekordnú úrodu kokaínu. Planétu zaplavilo cunami lacného čistého kokaínu. To, čo sa odohralo na týchto kolumbijských plantážach, pocítili v okolí Štokholmu, Peking, Laosu, Tokia, Anchorageu či Melbourne. Po tomto mieri zaznamenali Spojené štáty americké svoj najväčší kokaínový rozmach. Nemecko zachytilo kokaín v hodnote vyššej ako jedna miliarda dolárov, a to pri jednom jedinom zátahu, čo je už samo osebe rekord. V Spojených štátoch prudko vzrástol

počet predávkovaní kokaínom. Kokaín podnecoval ľudí k násiliu v celom Spojenom kráľovstve, vznietil Mexiko a vyvolal vlnu násilností po celej Brazílii.

Kolumbia rozčarovala celý svet; výroba kokaínu bude naďalej prosperovať. No svet rovnako sklamal Kolumbiu – nikdy neprestane poháňať motor kokaínovej produkcie: Európa aj Spojené štáty americké sa jej budú stále dožadovať. Kolumbia vyrába kokaín, pretože svet po ňom túži a zaplatí zaň miliardy. Vojna proti drogám a dopyt po kokaíne len prilievajú benzín do už aj tak horiacej Kolumbie.

Keďže tento mier zlyhal, ako aj možnosť skončiť s kokaínom či chopiť sa budúcnosti, rozhodol som sa, že sa pokúsim pochopiť dôvod – nielen prečo sa to nepodarilo, ale drogu ako takú. Rovnako ako mnohých iných, život v Kolumbii ma naučil byť cynickým a obozretným, a napriek tomu, tak ako mnohí ďalší, aj ja som sa nechal uniesť optimizmom, ktorý prinášal september 2016. Ale ako sa postupne rozvíjal chaos, nádej pomaly umierala. Zabíjal ju kokaín.

Celé roky som písal reportáže o tom, čo sa deje v Kolumbii, preto som dobre poznal jeho silu. Ko-kaín. Už len samotný názov odráža Kainovo meno a poznačuje celý obchod pekne od začiatku, keď brat vraždí brata. Obchod, ktorý poškodzuje krajiny, deformuje ekonomiky, zamestnáva stotisíce ľudí a robí z monštier multimiliardárov. Videl som, aký príťažlivý vie byť život, ktorý ponúka kokaín: vzrušujúci, zmyselný, napínavý, zabezpečujúci nespočetné bohatstvo. A to, že takýto život bude krátky, bolo súčasťou dohody, s ktorou súhlasili všetci, ktorí s kokaínom pracovali.

Videl som, čo prináša kokaín: peniaze, chamtivosť, moc, ideológiu, lákavú korupciu. Ale bolo to viac než to. Nič na svete nie je rozporupľnejšie: mali všetko a zároveň nič.

Bez FARC-u pred nami ležala holá skutočnosť: kokaín si vždy nájde cestu, ako prežiť. Teraz máme nový dodávateľský reťazec s novými hráčmi. S rýchlo napredujúcou evolúciou sa v tomto novom svete vyvíjal aj kokaín. Aby sme túto skutočnosť pochopili,

KILO

musíme si vypočítať mužov a ženy v každom článku tohto reťazca. Svetový dopyt po najatraktívnejšej droge zo všetkých neuspokojí ani milión kíl kokaínu. Každý kilogram prejde celým kokaínovým reťazcom od plantáží až do miest, v ktorých kokaínový ekosystém prosperuje, cez oceány do celého sveta, aby sa dostal k svojej skutočnej príčine – svojmu konzumentovi. A aby sme v piatkový večer získali gram zábavy v Londýne, New Yorku, Tokiu či Lagose, musí prejsť svetom sexu, bohatstva, zrady a vraždy.

Dôvodom kokaínu nie je nejaká osoba či etapa; ale všetko z toho. A začína sa to prostou rastlinou v zemi, ktorá čaká na svoj zber.